

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
Педагогічний факультет
Кафедра дошкільної освіти**

З Б І Р Н И К НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**за матеріалами
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
з нагоди відзначення 190 річниці Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова**

**«ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ: ВІД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО
ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
(ВІТЧИЗНЯНИЙ І СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ)»**

20 березня 2024 року

Київ 2024

Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження): Збірник наукових праць (за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції 20 березня 2024 року, м. Київ, Україна) / за заг. ред. Т. О. Олефіренка, Г. Г. Цветкової, Л. В. Барановської. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024. 632 с.

У збірнику вміщено наукові праці та матеріали, покладені в основу доповідей, повідомлень, аналітичних оглядів вчених, представників наукових шкіл України і зарубіжжя, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, педагогів-практиків та усіх інших зацікавлених у проблематиці, висвітленій під час роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження)» 20 березня 2024 року, присвяченій **190 річниці Українського державного університету імені Михайла Драгоманова**.

Матеріали Збірника можуть бути корисними науково-педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти та наукових ступенів, які здійснюють дослідження в межах відповідних напрямів, педагогам-практикам закладів освіти та усім, хто цікавиться вітчизняним і світовим досвідом та інноваційними освітніми технологіями в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих.

Редакційна колегія:

Олефіренко Тарас Олексійович, кандидат педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Цветкова Ганна Георгіївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (голова)

Барановська Лілія Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шулігіна Раїса Андріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Кузьменко Ірина Анатоліївна, асистент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шеленко Галина Володимирівна, асистент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Матеріали подані в авторській редакції.

Автори статей несуть відповідальність за науковий та літературний зміст, достовірність викладених фактів, цитат, посилань на використані джерела та дотримання принципів академічної доброчесності. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

©Кафедра дошкільної освіти, 2024

© Автори статей, 2024

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/012-Doshk.osvita-bakalavr.28.07.pdf>

6. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» другого (магістерського) рівня. URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf>

УДК 378.091.39:784

Лоцман Руслана Олександрівна,
заслужена артистка України,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри вокального виконавства,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна,

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ РОЗРОБКИ «ПІСЕННИЙ КОШИК» У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті проаналізовано особливості процесу вокальної підготовки здобувачів мистецької освіти, зокрема, з використанням інноваційної розробки «пісенний кошик». Розглянуто суть асоціативної гри з україноспіву, метою якої є розвиток вокальних навичок та творчого мислення, обізнаності в пісенному фольклорі. Пропонована розробка-гра є універсальною та спрямована на різновікову аудиторію здобувачів мистецької освіти – від школи до університету.

Ключові слова: україноспів, пісенний кошик, гра, пісенний щоденник, вокальна підготовка, здобувачі мистецької освіти, фольклор.

Abstract. The article analyzes the peculiarities of the process of vocal training of art education students, in particular, using the innovative development of the «song basket». The essence of the associative game on Ukrainian singing, which aims to develop vocal skills and creative thinking, awareness of song folklore, is considered. The proposed game development is universal and aimed at a multi-age audience of art education students - from school to university.

Key words: Ukrainian singing, song basket, game, song diary, vocal training, students of art education, folklore.

Вокальна підготовка здобувачів мистецької освіти потребує пошуку новітніх форм та засобів, що сприятимуть музичному та всебічному розвитку творчих особистостей. Проблема зникнення з шкільної програми предметів «музика» та «музичне мистецтво» породжує незнання здобувачами освіти своєї національної музичної спадщини.

Повертаючись до основ української педагогіки, фундаментом якої є розробки М. Лисенка, К. Стеценка, В. Верховинця, Я. Степового, І. Огієнка, В. Сухомлинського та багатьох інших свідомих діячів, а також зважаючи на світовий досвід використання національного фольклору в системі мистецької освіти, ми акцентуємо на важливості розробок інноваційних проектів та методик з музичного виховання та навчання україноспіву. Наше завдання сьогодні, в час боротьби за волю українського народу та його утвердження в світовому просторі - вносити в навчальні плани якомога більше курсів та предметів українознавчого циклу, одним з яких є україноспів.

Український народ наскільки співучий, що залишив у спадок сотні тисяч фольклорних перлин, а ще вишуканих зразків класичної та естрадної вокальної музики, яка зберігається в архівах - у аудіо, нотному чи відео форматах. Завданням «пісенного кошика» є повернення людини до свого коріння, до тої справи, яка здавна була чи то медитацією душі, чи комунікацією з природою, чи емоційним розвантаженням після важкої праці, чи професією дарувати світу свій голос та радість. У процесі вокальної підготовки здобувачі мистецької освіти поступово вивчають нові пісні, розширюючи свій репертуар, асоціативне мислення, розвиваючи обізнаність з музичної культури та навички україноспіву, вміння емоційно відтворювати музичні твори.

«Пісенний кошик» використовується на заняттях у вигляді роздрукованого плакату зі словами, що вміщує понад 500 пісень. Це інноваційна розробка-гра на асоціацію, під час якої вчитель називає слово і слухачі мають пригадати пісню, в якій воно зустрічається. На плакаті є два к'юар-коди – для того, аби послухати відеозаписи з виконанням українських народних пісень в межах онлайн-проекту «пісенний щоденник», що тривав щоденно впродовж 2020 року за участю автора статті та її родини. Пісенний кошик ставить запитання до всіх нас: «Скільки українських пісень ми знаємо та можемо заспівати напам'ять?». Японці на це мають відповідь: 200 народних японських пісень має знати кожен випускник школи, який хоче отримати атестат про освіту. Як гадаєте, скільки пісень знає український школяр чи студент? Відповідь на це питання ми шукали, мандруючи з «пісенним кошиком» по Україні та світу [3, с.82].

"Пісенний Кошик" заховав понад 500 пісень .

Знайди слово –пригадай пісню – запиши її в #ПісеннийЩоденник –

відроджуй #Україноспів

Нижче наведемо список слів, почавши читати з верхнього лівого кутка «пісенного кошика» по горизонталі. Придивившись уважно, знайдемо 72 слова, в тому числі вигуки: ой, ріка, земле, небо, льон, на, де, гарна, нас, вона, хліб, бас, гей, є, в, ліс, Ноте, шумить, шум, мить, тьох, хата, Настя, чорні, вечір, тече, вода, Дніпро, малим, піч, ген, ви, чарівно, гора, раз, чорнобривці, коралі, він, степ, люлі, одур, ясна, яр, яра, лем, мі (діал. «мені»), вина, село, дід, діти, які, як, танці, базар, рідна, мати, батько, коса, долино, ні, чумак, місяць, коза, козак, кохання, кедь, лис, туман, поле, вітер, дно.

Продовжимо аналіз «пісенного кошика» по вертикалі, знаходячи відповідні слова та пригадуючи твори з ними. З лівої сторони «кошика», рухаючись рядами зверху вниз та зліва направо, прочитаємо 60 слів та вигуків: гой, там, мак, ставок, зеленєє, метелик, котик, зоре, гай, воля, чичері, черешня, многії, літо, клен, рілля, бом, сон, чом, іюлі (староукр. «липень»), сік, сніп, пішло, ішло, дівча, за, баба, Україно, країно, очі, ночі, сало, ніч, чорноморець, море, чорно, тихі, Десна, весна, дія, надія, дуб, барвінок, вінок, через, резина, гиля, ого, вуса, сад, дана, серце, це, кум, тином, сія, я, хай, рот, лад.

У загальному підрахунку «пісенний кошик» має понад 130 слів, знайдених по вертикалі чи горизонталі, на кожне з яких припадає від 1 до 10 пісень. З

практики можна сказати, що на одне слово з кошика ми знаходили не одну пісню, а часто й співали 3-5, пригадуючи та повертаючись до свого дитинства та пам'яті роду. Зокрема, на слово «**Купала**» можемо знайти безліч пісень на сайтах фольклору та в друкованих збірках [1]. Слово «**пiч**» зустрічається у багатьох весільних піснях, в щедрівках та жартівливих. «**Лем**» та «**кедь**» - діалектні риси лемківських пісень, «**гой**» - вигук, притаманний для карпатських регіонів та, зокрема, часто вживаний у піснях, що виконувались при пастівництві. Слово «**козак**», знайдене у «пісенному кошику», поверне нас в епоху козацтва та визвольних воєн і знов нагадає про важливість співати козацькі, повстанські, історичні та патріотичні пісні в час теперішньої боротьби нашого народу. На вигук «**ой**» починаються не десятки, а й сотні українських пісень. Наприклад, тільки в одному збірнику ми налічили 45 пісень, де початком є вигук «ой» [2, с. 267].

Важливо відмітити, що застосування інноваційної розробки-гри «Пісенний кошик» в концертно-виконавській та навчально-методичній практиці має свої сильні сторони. Наприклад, студенти впродовж індивідуальних занять з україноспіву можуть збагатити свій репертуар та список вправ для розспівки на основі фольклору. Під час колективних занять, знаходячи слова та підбираючи відповідну йому пісню, учасник гри отримує підтримку аудиторії, яка намагається підказати, що співати: йде обговорення та живе емоційне спілкування на тему тієї чи іншої пісні. Часто до слова ставиться запитання: «У яких піснях можна зустріти це слово?» Наприклад, «**котик**» символізує тиху колисанку і дитячий спокій: «котику сіренький», «ой ти, коте, не блуди», «ану коти, коти два, сірі-бурі обидва», «прийшов котик рятувати» кицю, «коте, коте, котино, засни мала дитино», «люляю, люляю, котика полаю» тощо. Для допомоги в пошуку пісень педагог може запропонувати на домашнє завдання вивчити кожному здобувачу освіти одну колискову, в нагоді може стати одна зі збірок - «Ходить сонко по вулиці», яка вміщує 57 пісень [4, с.157].

Відшукати слово та пригадати пісню – це тільки перша причина задуматися про важливість відтворення пісенної культури свого роду своїм голосом в сучасному світі. Наше завдання не кількістю, а якістю витягнути ці пісні з забуття і «пісенний кошик» дає замислитись над цією проблемою. Адже щороку зменшується кількість носіїв місцевої культури україноспіву, старожилів, які перейняли від своїх предків ці пісні. Сучасна молодь, зокрема, здобувачі мистецької освіти, мають підхопити цю естафету і понести пісенні скарби народу в своїх устах. Пісенний кошик стане в нагоді вихователям, вчителям, музичним керівникам, викладачам та майбутнім педагогам-артистам, оскільки розрахований на різновікову аудиторію. Ми мали нагоду апробувати цю інноваційну розробку-гру в школах, закладах мистецького спрямування, закладах культури та міжнародних центрах української громади. Електронна версія «пісенного кошика» є у вільному доступі в інтернеті для звантаження та подальшого роздрукування й використання в у педагогічній практиці [5].

Висновки. Отже, застосування інноваційної розробки «пісенний кошик» в процесі вокальної підготовки здобувачів мистецької освіти має велике значення, оскільки сприяє формуванню культури україноспіву, духовних цінностей, розкриваючи їх душі до пізнання національних традицій та історії своєї держави.

Список використаних джерел:

1. *Купальські пісні. Українські народні пісні.* Пісенник. Упор. О. Чебанюк, К.: Музична Україна, 1989. 196с.
2. Коротя-Ковальська В.П. *Пісенний світ українознавства: збірник народних, календарно-обрядових та авторських пісень для дітей та дорослих / Упорядник В.П. Коротя-Ковальська.* Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2011. 272 с.; іл.
3. Лоцман Р.О. *Таємниці Україноспіву.* Кам'янець-Подільський: ФОП Буйницький О.А., 2020р. 88с.
4. *Ходить сонко по вулиці. Українські народні коліскові.* Пісенник. / Упорядник О. Шевчук. К.: Музична Україна, 160с.
5. Електронна версія «пісенного кошика» для завантажування: <https://drive.google.com/drive/u/0/my-drive>

УДК 371.013

Ягунов Василь Васильович,

доктор педагогічних наук, професор,
провідний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії наукового
супроводження розроблення нормативів і
стандартів з фізичної підготовки і спорту
науково-дослідного центру проблем
фізичного виховання, спеціальної фізичної
підготовки і спорту,

Національний університет оборони України, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0002-8956-3170>

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ

Анотація. У статті обґрунтовано методологічні основи розуміння інноваційних педагогічних технологій у сучасній педагогічній науці. Визначено